

Адамія З. К., докторка філології, професорка
Грузинський міжнародний університет GIU, Академія наук Цхум-Абхазії
(Тбілісі, Грузія)

АКТИВНЕ НАВЧАННЯ І ЛІНГВІСТИКА (ТРИ ПІДХОДИ ДО ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ)

Вступ

У сучасній педагогіці дедалі більше уваги приділяється активному навчанню, яке сприяє формуванню критичного мислення, автономії та практичних навичок студентів. Одними з провідних напрямів такого навчання є дослідницьке (Inquiry-Based Learning – IBL), проблемно-орієнтоване (Problem-Based Learning – PBL) та проектно-орієнтоване навчання (Project-Based Learning – PjBL). Ці підходи базуються на конструктивістській педагогіці, згідно з якою знання не просто передаються, а конструюються самими учнями через активну участь у навчальному процесі.

Дослідники, такі як Cindy Hmelo-Silver (2004), John R. Savery (2006), Barbara Barron і Linda Darling-Hammond (2008), а також Sally Bell (2010), неодноразово наголошували на перевагах цих методів у розвитку пізнавальної активності, мовних навичок та комунікативної компетентності. Зокрема, Barron & Darling-Hammond (2008) підкреслюють, що такі форми навчання не лише стимулюють глибше розуміння матеріалу, а й підвищують мотивацію до навчання та залученість студентів у процес [1, с. 2-12].

Як зазначає Hmelo-Silver (2004), активне навчання — це не просто інноваційна методика, а педагогічна необхідність, що дозволяє сформувати навички XXI століття: співпрацю, критичне мислення, креативність та комунікацію. У контексті лінгвістики та викладання іноземних мов, впровадження IBL, PBL та PjBL забезпечує ефективне засвоєння мовного матеріалу через практичну діяльність і дослідницький підхід, що робить

навчальний процес більш релевантним до реального світу [5, с. 235–266].

Мета: Проаналізувати та порівняти три сучасні методики активного навчання (IBL, PBL та PjBL) з точки зору їх застосування у викладанні іноземних мов і лінгвістики, а також визначити їхній педагогічний потенціал для розвитку мовної, комунікативної та критичної компетентностей учнів.

Завдання: Розкрити особливості кожного підходу: IBL (дослідження), PBL (вирішення проблеми), PjBL (створення проєкту); визначити методологічні відмінності та спільні риси цих підходів; показати способи інтеграції підходів у викладання іноземних мов; обґрунтувати вибір конкретної методики залежно від цілей уроку та рівня підготовки учнів.

Історичні витоки термінів IBL, PBL і PjBL

Попри спільне конструктивістське підґрунтя, підходи IBL, PBL та PjBL мають різне історичне походження та теоретичне обґрунтування. Термін **Problem-Based Learning (PBL)** був уперше запроваджений у 1960-х роках американським лікарем і педагогом Говардом С. Барроузом в Університеті Макмастера (Канада) з метою реформування медичної освіти. Його підхід передбачав навчання на основі вирішення клінічних проблем, що набуло подальшого поширення в інших галузях освіти [9].

Inquiry-Based Learning (IBL) бере початок із філософських і педагогічних ідей Джона Дьюї, зокрема з його праць *How We Think* (1910, 1933) та *Democracy and Education* (1916), де підкреслюється роль дослідницького мислення та самостійного здобуття знань у навчальному процесі [10; 11]. Попри те, що сам термін IBL активно почав використовуватися лише з 1990-х років, особливо в контексті STEM-освіти, його концептуальні основи сягають початку XX століття.

Project-Based Learning (PjBL), у свою чергу, також спирається на ідеї Джона Дьюї, однак найбільший внесок у розвиток цього підходу зробив Вільям Херд Кіппатрік, який у 1918 році опублікував статтю *The*

Project Method, де вперше теоретично обґрунтував навчання через виконання цілеспрямованих проєктів [12, с. 319–335]. Ця робота стала основоположною для подальшого розвитку проєктного навчання як ефективного засобу активного залучення учнів.

Огляд методів активного навчання

1. Навчання, засноване на дослідженні (дослідницько-пізнавальний підхід) (**IBL – Inquiry-Based Learning**)

Мета: розвиток критичного й аналітичного мислення через самостійне дослідження мовних і культурних явищ.

Фокус: питання, що формуються самими учнями.

Методологія: учні самостійно обирають теми та напрямки дослідження, викладач виступає як фасилітатор.

Застосування: вивчення мовних норм, дискурсивних стратегій, соціокультурних реалій.

Результат: глибоке розуміння мови як системи і як інструменту комунікації, розвиток метамовної рефлексії [1, с. 2-12].

2. Проблемно-орієнтоване навчання (**PBL – Problem-Based Learning**)

Мета: формування здатності застосовувати мову для розв'язання реальних комунікативних задач.

Фокус: автентична проблема, яку потрібно вирішити колективно.

Методологія: міждисциплінарний аналіз, командна робота, застосування знань із різних галузей.

Застосування: моделювання реальних ситуацій (переговори, інтерв'ю, міжкультурні непорозуміння тощо).

Результат: розвиток мовної гнучкості, навичок аргументації та спільного ухвалення рішень [5, с. 235–266; 6, 9–20].

3. Проєктно-орієнтоване навчання (**PjBL – Project-Based Learning**)

Мета: розвиток продуктивних навичок через створення конкретного результату.

Фокус: довготривалий проєкт, що завершується створенням продукту (відео, дослідження, презентація тощо).

Методологія: командна робота, планування, дослідження, рефлексія.

Застосування: створення навчальних матеріалів, лінгвокультурних путівників, медіапродуктів іноземною мовою.

Результат: формування комунікативної, технологічної та соціокультурної компетентностей [8, с. 39–43.].

Висновки

Методи активного навчання – дослідницький (IBL), проблемно-орієнтований (PBL) і проєктний (PjBL) – допомагають зробити навчання живим і цікавим. Вони розвивають важливі сучасні навички: вміння думати критично, працювати в команді, спілкуватися та креативно підходити до завдань. У навчанні мов ці методи особливо корисні:

- IBL навчає аналізувати мову і помічати деталі;
- PBL показує, як використовувати мову в реальних ситуаціях;
- PjBL дає можливість створити щось своє – від відео до путівника іноземною мовою.

Усе це особливо ефективно, коли поєднано з цифровими інструментами. Онлайн-дошки, презентації, спільні документи, відео та мобільні застосунки відкривають нові можливості для навчання. Вони роблять завдання більш різноманітними, а навчання – доступним і захоплюючим. Саме тому ці підходи сьогодні є дуже актуальними, особливо для мовного навчання в Грузії, Україні та в міжнародних аудиторіях, де важливо залучити студентів з різним досвідом і рівнем знань. Ці методи заслуговують уваги педагогів, які хочуть навчати сучасно й змістовно.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Barron, B., & Darling-Hammond, L. (2008). *Teaching for Meaningful Learning: A Review of Research on Inquiry-Based and Cooperative Learning*. San Rafael, CA: George Lucas Educational Foundation.

<https://www.edutopia.org/pdfs/edutopia-teaching-for-meaningful-learning.pdf>.

2. Prince, M. J., & Felder, R. M. (2006). *Inductive Teaching and Learning Methods: Definitions, Comparisons, and Research Bases*. Journal of Engineering Education, 95(2), 123–138. <https://doi.org/10.1002/j.2168-9830.2006.tb00884.x>.

3. Levy, P., & Petrulis, R. (2012). *How do first-year university students experience inquiry and research, and what are the implications for the practice of inquiry-based learning?* Studies in Higher Education, 37(1), 85–101. <https://doi.org/10.1080/03075079.2010.499166>.

4. Pedaste, M., et al. (2015). *Phases of Inquiry-Based Learning: Definitions and the Inquiry Cycle*. Educational Research Review, 14, 47–61. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2015.02.003>.

5. Hmelo-Silver, C. E. (2004). *Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn?* Educational Psychology Review, 16(3), 235–266. <https://doi.org/10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3>.

6. Savery, J. R. (2006). *Overview of Problem-Based Learning: Definitions and Distinctions*. Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning, 1(1), 9–20. <https://doi.org/10.7771/1541-5015.1002>.

7. Thomas, J. W. (2000). *A Review of Research on Project-Based Learning*. The Autodesk Foundation. https://www.bie.org/object/document/a_review_of_research_on_project_based_learning.

8. Bell, S. (2010). *Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future*. The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, 83(2), 39–43. <https://doi.org/10.1080/00098650903505415>.

9. Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-Based Learning: An Approach to Medical Education*. New York: Springer.

10. Dewey, J. (1910). *How We Think*. Boston: D.C. Heath & Co. Dewey, J. (1933). *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*. Boston: D.C. Heath.

11. Dewey, J. (1916). *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. New York: Macmillan.

12. Kilpatrick, W. H. (1918). *The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Educative Process*. *Teachers College Record*, 19(4), 319–335.